

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ДИСТОПІЧНОМУ РОМАНІ «ГОЛОДНІ ІГРИ»

Я. І. Рецкер розглядає трансформації як «прийоми логічного мислення, за допомогою яких ми розкриваємо значення іншомовного слова в контексті і знаходимо йому відповідність, що не збігається із словниковим» [4, с. 99]. Перетворення, за допомогою яких здійснюється передача одиниць оригіналу одиницями перекладу слова, називаються перекладацькими (міжмовними) трансформаціями. Вони застосовуються у всіх видах перекладу. Перекладачеві важливо цілісно, лаконічно та чітко відобразити зміст тексту, не втрачаючи сенсу та передачі повноти сюжету. Саме тому перекладач використовує різні лексичні трансформації, зокрема калькування, запозичення, генералізацію, конкретизацію, додавання, вилучення та перестановку. Перекладацькі трансформації класифікуються за багатьма ознаками, розробленими різними авторами. Існують класифікації, запропоновані Л.С. Бархударовим, Р.К. Міньяр-Білоручевим, Я.І. Рецкером, А.Д. Швейцером, В.Є. Щетінкіним, Л.К. Латишевим, В.М. Комісаровим та іншими лінгвістами.

Перекладацькі трансформації допомагають досягти еквівалентності в перекладі та подолати невідповідності між мовами оригіналу та перекладу [1, с. 12].

В. Н. Комісаров класифікував перекладацькі трансформації на три види: граматичні, лексичні та лексико-граматичні (комплексні). До лексичних він відніс формальні перетворення: транскрипцію, транслітерацію, калькування та лексико-семантичні заміни (як-от конкретизація, генералізація, модуляція); до граматичних трансформацій віднесено: дослівний переклад, членування речень, об'єднання речень та граматичні заміни. Найбільш поширеними лексикограматичними трансформаціями В. Н. Комісаров визначив антонімічний переклад, прийом описового перекладу, а також прийом компенсації [3, с. 159–165]. Я. Й. Рецкер зводить усі види перетворень до двох типів: лексичні і граматичні. Серед лексичних він виділяє сім різновидів, таких як: 1) диференціація; 2) конкретизація; 3) генералізація; 4) смисловий розвиток; 5) антонімічний переклад; 6) цілісне перетворення; 7) компенсація втрат у перекладі [4, с. 45].

Таким чином, застосування перекладацьких трансформацій є необхідним, перш за все, задля повної передачі змісту та інформації, закладеної в мові оригіналу, а також для дотримання норм мови перекладу.

У художньому перекладі, на основі якого побудована наше дослідження, виділяється дві основні групи перетворень: лексичні та граматичні. Для кожного типу перекладу, окрім основних традиційних трансформацій, існують й специфічні перетворення, що притаманні окремим типам. Щодо художнього

перекладу, то від перекладача вимагається не просто чітко та лаконічно передати зміст, а й доцільно розуміти поняття трансформацій і вміти їх застосовувати.

Лексичні трансформації виникають тоді, коли підбір повноцінного еквіваленту спотворює оригінал або взагалі унеможлиблює його переклад. Переклад лексичних трансформацій також залежить від самого перекладача. Окрім цього, у ході дослідницької роботи ми розглянули кілька класифікацій лексичних трансформацій, найкращою з яких, на нашу думку, є класифікація В. І. Карабана, який розподіляв лексичні трансформації у своїх роботах на:

- 1) конкретизацію значення слова;
- 2) генералізацію значення слова;
- 3) додавання слова;
- 4) вилучення слова;
- 5) заміну слова однієї частини мови на слово іншої частини мови; – перестановку слова [2, с. 38–54].

Зокрема щодо граматичних трансформацій, які є невід’ємною частиною перекладу будь-якої літератури, то ми розглянули такі перетворення: внутрішній та зовнішній поділ речення, зміна порядку слів у реченні, перестановка, компенсація, додавання, опущення та використання минулого часу в українському перекладі. Якщо брати до уваги те, що англійська та українська мови відносяться до різних типів мов індоєвропейської родини, їх граматична структура відрізняється не тільки на рівні порядку слів у реченні, а й в категоріях числа та інших граматичних форм і структур, що в свою чергу викликає великі труднощі у перекладача. Ці трансформації використовуються з метою відтворення оригінального тексту ресурсами у мові перекладу, також задля перекладу елементів, які можуть бути складними для відтворення засобами мови перекладу. У ході дослідження були з’ясовані найважливіші лексичні та граматичні трансформації, що були застосовані при перекладі роману.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Акаш Б.А. Прагматический аспект перевода / Язык, сознание, коммуникация: Сб. статей / Отв. ред. В.В.Красных, А. Изотов. – М.: МАКС Пресс, 2009. – 28–31 с.
2. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 303 с.
3. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение.– Москва: ЭТС, 2002. – 423 с.
4. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика / Я.И. Рецкер. – М.: Р. Валент, 2004. – 189 с.